

výstupe z podniku, ale aj v uzloch, v ktorých sa do kanalizácie napájajú jednotlivé výrobné strediská.

Tento systém kontroly pochopiteľne kladie vysoké nároky na prácu laboratória, pretože ide o kontrolu trvalú, pravidelnú, vykonávanú minimálne šesťkrát denne po celom území podniku a v každom počasi.

V poslednom období v rámci podniku možno kladne hodnotiť viaceré akcie, ktoré značne skvalitnili životné prostredie. Išlo o rekultiváciu skládky škvary pri obci Myslina, nábeh a rozšírenie využitia deemulgačnej stanice, nábeh spaľovne tuhých a kašovitých odpadov a oddeľovanie kalov hydroxidu chromitého z odpadových vôd chromovne.

Chemlon už dávnejšie dosahuje dlhodobé pozitívne výsledky, v ozeleňovaní tak územia vlastného podniku, ako aj mimo neho (rekreačné zariadenia atď.). V súťaži v rámci odborového podniku Slovaft Bratislava zvíťazil n. p. Chemlon v posledných rokoch trikrát za sebou. Za čistotu a poriadok získal hlavnú cenu generálneho riaditeľa o. p. Slovaft „Zelená zástava“. Aj v socialistickej súťaži v ochrane životného prostredia medzi pracovnými kolektívmi organizácií Ministerstva priemyslu SSR sa umiestnil r. 1985 a 1986 na prvom mieste a r. 1987 na treťom mieste v svojej kategórii.

Samozrejme vždy je ešte čo zlepšovať. Zostávajú na doriešenie niektoré ďalšie

otázky, ktoré si budú vyžadovať značné finančné prostriedky. Predovšetkým je to rozšírenie mestskej čistiarne odpadových vôd v Humennom, na ktorom sa bude n. p. Chemlon zúčastňovať takmer 40 % z celkových nákladov.

Ďalej treba spomenúť aj rekonštrukciu starej kotolne, ktorá by mala významne zlepšiť čistotu ovzdušia v meste aj jeho okolí, predčistenie odpadových vôd z výroby úsekovo farbeného káblika atď.

V tomto chemickom podniku je, pravda, ešte dosť problémov iného charakteru. Pri týchto pomôže odstraňovanie nedisciplinovanosti a bezohľadnosti k životnému prostrediu, čo je hlavne úlohou výchovy.

Výskyt katastrof v životnom prostredí

J. Horti, *Prírodné katastrofy. Príroda*. Bratislava 1988. (247 str.)

V úvode autor hovorí o prírodnom prostredí ako základe životného prostredia človeka, ktoré zabezpečuje najzákladnejšie potreby na zachovanie a rozvíjanie života. Všetky jeho zložky vytvárajú ekosféru. Od stavu ekosféry závisí každá ľudská činnosť a jednotlivé zásahy do nej vyvolávajú zmeny väzieb v režime prírody.

Úsilie človeka podrobiť si prírodu aj za cenu porušovania prírodných zákonov vedie k neustálemu zhoršovaniu funkčného stavu ekosystému. Prvoradou úlohou dnešnej spoločnosti je teda zachovať biologickú rovnováhu ekosystému, zabezpečiť, ochrániť a zlepšiť životné prostredie. Splnenie tejto úlohy si vyžaduje zásadný obrát v myslení ľudí.

Živý svet sa od svojho vzniku stále menil, staré formy menili prostredie a nové sa prispôbovali zmenám. Počet živočíchov a ich rozma-

nosť vzrastali, až sa vytvoril veľmi zložitý systém so zložitými väzbami – ekosféra. Živočchy sú medzi sebou a prostredím v stálej a dynamickej interakcii. Tam, kde tento systém viazne, nastáva hynutie. Keď je hynutie v určitom priestore väčšie ako rytmus rozmnožovania, vytvára sa kríza prostredia alebo kríza biológie. Keď hynutie začína odrazu, je hromadné, alebo sa týka veľkého priestoru, hovoríme o biologickej katastrofe.

Podľa zdroja môže byť katastrofa atmosférická, geologická, alebo spôsobená človekom. Katastrofa je bezpodmienečne negatívna udalosť, ktorá už nastala a je neodvolateľná. Kríza je stav pred bodom obrátu, keď sa ešte možno vyhnúť ťažkým následkom.

V roku 1980 zasadalo v USA sympóziu na objasnenie podstaty biologickej katastrofy. Výsledná definícia znela: katastrofa je taká väčšia zmena prostredia, ktorá sa vyskytuje veľmi zriedka, takže živočchy si na ňu nemôžu navyknúť, trvá krátky čas, jej vznik sa nedá predvídať, a preto sú pokusy na jej odvrátenie neúspešné.

Kríza po katastrofe môže byť krátkodobá, ale zmena môže byť už definitívna.

Katastrofy sú jednorazové udalosti. Takéto sú „klasické“ katastrofy, epidémie, nehody, požiare, výbuchy sopiek – nazývame ich bodové katastrofy. Sú však aj udalosti, ktoré postupujú postupnými kvantitatívnymi zmenami, a keď prekročia určitú hodnotu, nastane kvalitatívna zmena. To je tzv. prahová katastrofa. Hoci sa katastrofy nedajú predvídať, krízy, ktoré hrozia prahovou katastrofou, sú merateľné, a preto je čas na vykonanie zásahu na odvrátenie. Človek nemá rád katastrofy a robí všetko, aby ich odvrátil. Z tohto dôvodu vznikajú najlepšie fungujúce takmer nepolitické organizácie sveta: medzinárodná meteorologická služba, siete sledujúce tropické hurikány, vulkanologické a pozorovacie siete zemetrasení, organizácie pre vodohospodársku spoluprácu atď.

V ďalších častiach publikácie uvádza autor jednotlivé konkrétne príklady kríz a katastrof, ktoré v dávnejšej či blízkej minulosti nastali v našom prostredí. Ide napr. o vyhynutie jašterov, náhle tektonické pohyby zemskej kôry, povodne, dlhotrvajúce suchá a ich následky, kyslé dažde, znečisťovanie morí a o niektoré ďalšie negatívne javy v prírode, ktoré viac či menej podmienujú činnosť človeka.

Po krátkom prehľade tematiky možno konštatovať, že sa autorovi podarila zaujímavá, ale najmä poučná knižka, ktorá pomáha pri orientácii v oblasti nášho životného prostredia.

J. Pirč